

УДК 336.051

Майорова Т. В.

доктор економічних наук, професор
професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Тимошенко І. П.

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

ЗАПУСК БАНКУ ФІНАНСОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ: ФУНКЦІЇ, РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

У 2025 році в Україні було створено правову основу для функціонування нового типу фінансових установ - банків фінансової інклюзії (далі - БФІ), які працюватимуть на базі спеціальної обмеженої банківської ліцензії. При цьому діяльність та стратегія такого банку мають бути спрямовані на забезпечення доступу до користування банківськими, іншими фінансовими, платіжними та супровідними послугами, що передбачає можливість їх якісного отримання його клієнтами, в тому числі на малонаселених та важкодоступних територіях. [1]. Таким чином, ця ініціатива спрямована на забезпечення фінансової інклюзії для громадян, що мешкають у віддалених, прифронтових та деокупованих регіонах, а також для соціально вразливих груп, таких як внутрішньо переміщені особи, ветерани та мікропідприємці.

Головне призначення БФІ полягає у наданні базових банківських продуктів і сервісів, включно з поточними рахунками, прийомом платежів, соціальних виплат, переказів, простих ощадних інструментів та мікrokредитів. При цьому важлива комбінація цифрової платформи і фізичної присутності через мережу агентських точок та відділень, що забезпечує доступ у регіонах зі слабким банківським покриттям. Попри те, що Закон ще перебуває на підписі у Президента України, деякі практичні кроки з його реалізації вже були започатковані. Мова йде про підготовку до запуску «Укрпошта.Банк», де існуюча мережа поштових відділень буде використовуватися як агентська інфраструктура для надання базових фінансових послуг [2].

Ми проаналізували цю ініціативу, що дало нам змогу виокремити функції БФІ, цільові групи його клієнтів та ключові можливості (див. табл. 1).

Таблиця 1 - Основні характеристики БФІ

Функції БФІ	Цільові групи клієнтів	Потенційні послуги
Поточні рахунки	Віддалені мешканці, ВПО	Можливість отримувати зарплату/соцвиплати
Платежі та перекази	Мікропідприємці, пенсіонери	Оплата комунальних послуг, перекази родині
Заощадження	Вразливі групи	Депозитні рахунки з низькими мінімальними сумами
Мікrokредити	Малий бізнес, ФОП	Невеликі кредити на розвиток діяльності
Освіта та консультації	Усі	Підвищення фінансової грамотності

Джерело: складено авторами за даними [2-3].

Вивчивши нормативну базу, яка має забезпечувати функціонування БФІ, а також думки експертів, ми дійшли висновків, що попри в цілому позитивний концепт його реалізація не позбавлена ризиків (див. табл. 2).

Таблиця 2 - Переваги та ризики БФІ

Переваги	Ризики
Широкий доступ до фінансових послуг	Операційні ризики (шахрайство, контроль якості)
Підтримка соціально вразливих груп	Регуляторні ризики (ліцензія, нагляд)
Внесок у відновлення економіки	Фінансова життєздатність (низька маржинальність)
Синергія з державними програмами	Низька довіра та недостатня фінансова грамотність

Джерело: складено авторами за даними [1; 4].

Попри наявні складнощі саму ідею БФІ ми вважаємо актуальною та життєздатною. Для її успішної реалізації необхідно забезпечити:

- чіткі регуляторні рамки та механізми нагляду;
- систему кібербезпеки та контролю агентської мережі;
- бізнес-модель із поетапним ростом продуктів і доходів;
- паралельну програму фінансової освіти клієнтів;
- стартову державну або донорську підтримку.

Такий банк є системним рішенням для подолання фінансових бар'єрів та сприяння соціально-економічній стійкості України зараз та у післявоєнний період.

Література:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку фінансової інклюзії в Україні : Проект Закону від 03.06.2025, № 13018-д. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56045> (дата звернення: 28.10.2025).
2. Рада підтримала створення "пошта-банку" на базі Укрпошти: деталі законопроекту. Інформаційне агентство «Українські Національні Новини». 25.03.2025. URL: <https://unn.ua/news/rada-pidtrymala-stvorennia-poshta-banku-na-bazi-ukrposhty-detali-zakonoproiektu> (дата звернення: 28.10.2025).
3. International Monetary Fund. European Dept. Ukraine: Eighth Review Under the Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility, Requests for Modification of Performance Criteria, Rephasing of Access, and Financing Assurances Review - Press Release; Staff Report; and Statement by the Alternate Executive Director for Ukraine. IMF Staff Country Reports, 2025, no. 156. DOI: <https://doi.org/10.5089/9798229014861.002> (дата звернення: 28.10.2025).
4. «Банки фінансової інклюзії - це прогрес, але безпека має бути пріоритетом» - фінтехекспертка Олена Соседка попереджає про шахрайство. Інформаційне агентство «Українські Національні Новини». 19.06.2025. URL: <https://unn.ua/news/banky-finansovoi-inkliuzii-tse-prohres-ale-bezpeka-maie-buty-priorytetom-fintekhekspertka-olena-sosiedka-poperedzhaie-pro-shakhraistvo> (дата звернення: 28.10.2025).